

שווים שאין בהם תנופת חזה ושוק, וסמיכה ונסכים.

רבי שמעון אומר: אם היו מנויים על הפסח חבורות (17) כהנים שוחטין בי"ד ניסן כל טלה לשם מה שהוא, שאם הוא בכור הרי זה בכור, ואם הוא פסח הרי זה פסח,

ויאכלו הכהנים את כולם עד חצות שהרי אנו מסופקים בכל ט לה שמא הוא פסח, ואינו נאכל אלא עד חצות.

גמרא:

צב-ב שנינו במשנה: נתערב בבכורות רבי שמעון אומר אם חבורות כהנים יאכלו.

ומקשינן: איך אפשר להקריב טלה שהוא ספק בכור ספק פסח?

והא קא מייתי קדשים לבית הפסול. הרי בכור נאכל שני ימים ולילה אחד. וכאן ששוחט ספק בכור ספק פסח, הרי גורם למעט את זמן אכילת הבכור עד חצות. ומה שנתר עד בוקר ישרף שלא כדין. ואין מביאין קדשים לבית הפסול!

ומתצינן: **רבי שמעון** שמתיר להקריב טלה שהוא ספק פסח ספק בכור, **לטעמיה** לשיטתו. **דאמר מביאין קדשים לבית הפסול,** ומותר לשחוט קרבן שמחמת הספק מתמעט זמן אכילתו ובא לידי פסול, מפני שעדיף

למעט את זמן אכילת הקרבן מאשר להוציא אותו לרעות עד שיסתאב.

דתנן שנינו במסכת זבחים [עה ב]: **אשם שנתערב בשלמים** מה יעשו?

רבי שמעון אומר: ישחטו בצפון המזבח כדין אשם, ואי אפשר לשחטם בכל מקום במזבח כדין שלמים, שהרי יש חשש שהם אשם.

ויאכלו כחומר שבהם כקרבן החמור שבהם שהוא האשם, שנאכל לכהנים זכרים בלבד, וליום ולילה בלבד, ולפנים מן הקלעים [בעזרה] בלבד.

[ואילו בשר השלמים נאכל לכל אדם, וחזה ושוק שבהם נאכלים לכהנים לנשיהם ולעבדיהם, ונאכלים לשני ימים ולילה אחד בכל ירושלים].

אמרו לו חכמים לרבי שמעון: **אין מביאין קדשים לבית הפסול,** ואי אפשר להקריב בהמה שהיא ספק אשם ספק שלמים, שהרי אם שלמים היא נמצא ממעט זמן אכילתה ומביאה לידי פסול.

אלא ירעו עד שיסתאבו ויביא בדמי היפה שבהם אשם ושלמים.

ומקשינן: **ורבנן,** שסוברים שאין מביאים קדשים לבית הפסול, **היכי עבדינן** מה נעשה בפסח שנתערב בבכורות?

מעות עולה וכו'. ובסוף דבריו מסיק רש"י שם שלא גורסים "וימכרו" [מכח הסיפא שם].

17. ברבינו חננאל הגירסא "חבורת" וכן נראה מרש"י.

והביא התוספות יום טוב, שרש"י בזבחים עא: פירש שמוכרים את שלושת הטלאים, ונמצאו דמי עולה, עולה, ודמי שלמים, שלמים, ואינו יודע אלו עולה ואלו שלמים, הלכך יטול מעות כנגד דמי היפה ויאמר כל מקום שהם

מתנתנין:

הבורה שאבד פסחה, ואמרו לאחד: צא ובקש חפש את הפסח האבוד ושחוט עלינו [בעדינו]. והלך ומצא ושחט עליהם, והם לקחו קנו כבש אחר לפסח ושחטו אותו.

אם שלו נשחט ראשון:

כל בני החבורה יצאו בטלה שהוא שחט ראשון.

ולכן הוא אוכל משלו [מהטלה שהוא שחט], והם אוכלין עמו משלו, הואיל ואמרו לו שחוט עלינו הרי נמנו איתו, ויצאו ידי חובתם בפסח שהוא שחט, ושוב אינם יכולים להמנות על שלהם, ופסח שלהם בלא בעלים הוא, ופסול וישרף.

ואם שלהן נשחט ראשון:

הם אוכלין משלהם [מהטלה שהם שחטו]. שבשעה ששחטו את שלהם הרי זה כאילו משכו את ידיהם מן האבוד [שחזרו בהם ואינם רוצים לצאת בו]. ונמנו על שלהם, והוא אוכל משלו שהרי לא נמנה עמהם.

ואם אינו ידוע איזה מהן נשחט ראשון, או שידוע ששחטו שניהם כאחד⁽³⁾.

הוא אוכל משלו שהרי לא נמנה עמהם. והם אינם אוכלין עמו שמא שלהם נשחט ראשון ושוב אינם יכולים להמנות אותו. ושלחן יצא לבית השריפה. שהרי אנו מסופקים שמא

ואי אפשר לומר שגם בזה ירעו עד שיסתאבו ויביא בדמי היפה שבהם פסח ובכורות [כשם שאמרנו באשם שנתערב בשלמים, או בפסח שנתערב בעולה ואשם], שהרי בכור אינו כשאר הקרבנות. ואפילו כאשר יש בו מום אין בו פדיון אלא נאכל במומו לכהנים, ואם קנה בדמי הבכור [שיש בו מום] בהמה אחרת אין הבהמה קדושה בקדושת בכור, שנאמר בענין בכור "לא יפדה".

ואילו פסח שנפל בו מום פודין אותו וקונים בדמים קרבן פסח, ואסור לאכול את הפסח בלא פדיון.⁽¹⁾

אמר רבא תירוצ:

נמתין לו⁽²⁾ לכל טלה וטלה, עד שיוממו שיפול מום בשניהם, ויביא בהמה שמינה כדמי היפה שבהם. ולימא ויאמר: כל היבא דאיתיה לפסח כל מקום שקיים הפסח, תחול קדושתו עליה דהאי, על בהמה שמינה זו, ומקריב אותה לשם פסח.

ואכיל להו ואוכל את שני הטלאים שנפל בהם מום, בתורת בכור בעל מום, שאינו נשחט ונמכר באטליו, ואינו נשקל בליטרא [משקל], שהרי יש ספק על כל טלה וטלה שמא הוא הבכור.

[אבל אם היה מכיר מי מהם הפסח, היה יכול לשוחטו ולמכרו באטליו אם ירצה, שהרי הוא נפדה ויצא לחולין].

1. כך פירש רש"י. ונראה שכוונתו, שאם יביא בדמי שניהם בכור ופסח נמצא שמביא בהמת חולין לעזרה לשם בכור.
2. מרש"י נראה שלא גרס "לו".

3. לכאורה משמע שמדובר שידועים ששחטו כאחד, וקשה, הרי הם משכו את ידם משל השליח בשעת שחיטה ממש, ומדוע לא יצאו בשלהם? הרי משיכת ידיהם והשחיטה באין

הוא אוכל משלו, שהרי שלו נשחט ראשון, ויצא בו ידי חובתו. והן אוכלין משלהם שהרי לא אמרו לו לשחוט עבורם נמצא שלא יצאו בשחיטתו, אלא רק בשחיטת הפסח שלהם.

ואם אינו ידוע איזה מהן נשחט ראשון או שידוע ששחטו שניהם כאחד:

הן אוכלין משלהן שהרי הם לא אמרו לו לשחוט עבורם ולא יצאו בשחיטתו. והוא אינו אוכל עמהם שמא שלו נשחט ראשון. ואינו יכול להמנות בשלהם. אבל גם משלו אינו יכול לאכול שמא שלהם נשחט ראשון ומשך ידו משלו שהרי עשאו שלוחים, ויצא ידי חובתו בשלהם. ולכן שלו יצא לבית השריפה.

ואף על פי שהשליח אינו אוכל מן הפסח, הרי הוא פטור מלעשות פסח שני, שהרי ודאי יצא בפסח שנשחט ראשון, ואכילת הפסח לא מעכבת.

חבורה שאבד פסחה ואמרו לאחד לחפש להם את הפסח, והוא אמר להן אם אחרתי

שלו נשחט קודם ואינם יכולים להמנות על שלהם.

ואף על פי שבני החבורה אינם אוכלים מן הפסח, הרי הם פטורין מלעשות פסח שני, כי הם בודאי יצאו ידי חובתם בפסח שנשחט ראשון, ואכילת הפסח לא מעכבת.⁽⁴⁾

חבורה שאבד פסחה, ואמרו לאחד צא וחפש לנו את הטלה האבוד. ולא אמרו לו שישחוט אותו. ואמר השליח להן: אם אחרתי – צאו ושחטו עלי. והלך ומצא את הפסח האבוד, ושחט. והן לקחו קנו טלה לפסח, ושחטו:

אם שלהן נשחט ראשון:

הן אוכלין משלהן שכיון ששחטו טלה אחר, חזרו בהם ומשכו ידיהם מן הטלה האבוד, ויצאו ידי חובה בטלה ששחטו הם. והוא אוכל עמהן שהרי נמנה עמהם ויצא ידי חובה בשלהם, ושלו ישרף. שהרי יצאו כולם ידי חובתם בפסח הנשחט ראשון, והרי זה כפסח שאין לו בעלים.

ואם שלו נשחט ראשון:

נראה שאפילו בשעת השחיטה ממש מושכין את ידיהם].

4. הקשו תוספות: לעיל [פח:] אמר אביי בשכח אם אמר לשליח לשחוט לו גדי או טלה לפני זריקת הדם חייבין לעשות פסח שני, שהרי בשעת זריקה לא היה ראוי לאכילה. ואם כן מדוע כאן פטורין מלעשות פסח שני? הרי בשעת זריקה אין יודעין מי שחט ראשון, ואינו ראוי לאכילה!

וכתבו התוספות שאינו דומה. ולא ביארו

כאחד! [עיי' קצוה"ח סימן ר'. ואבנ"מ ק"ט סק"ג. ולכאורה כאן המעשה שחיטה הוא הסילוק, ועיי'].

והמאירי פירש שאם שחטו שניהם כאחד, יצא לבית השריפה כי אי אפשר לצמצם וודאי של אחד מהם נשחט קודם, ובזה נתיישב קושייתנו.

[ועיי' לעיל פט. במשנה: נמנין ומושכין את ידיהם ממנו עד שישחט. והיה מקום לומר אין מושכין ידיהם, ולכן אפילו אם שחטו כאחד ממש לא מועיל סילוק. ומדברי המאירי לכאורה

צאו ושחטו עלי, ואמרו הם לו שחוט עבורנו
את הפסח שתמצא:

אוכלין כולן מן הראשון, שהרי הם שלוחיו
והוא שלוחם.

ואם אין ידוע איזה מהן נשחט ראשון:
שניהן יוצאין לבית השריפה. שהרי אי
אפשר לאכול אף אחד מהם, שמא השני
נשחט ראשון. ומכל מקום יצאו כולם ידי
חובתם ופטורים מלעשות פסח שני.

חבורה שאבד פסחה ואמרו לאחד לחפש
להם, והוא לא אמר להן לשחוט עבורו, ולא
אמרו הם לו לשחוט את הטלה שימצא: אין
אחראין זה לזה. אין זה מעניינו של האחד
לדעת מה עשה האחר ואיזה נשחט ראשון,
אלא הם אוכלים משלהם, והוא אוכל
משלו.⁽⁵⁾

עד כאן דיברה המשנה בחבורה שאבד
פסחה ומינו שליח לחפשו.

שתי חבורות כגון חבורה אחת של כהנים,
וחבורה אחרת של לויים, שנתערבו פסחיהן
זה בזה. אלו הכהנים מושכין להן טלה אחד,
ואלו הלויים מושכין להם טלה אחד.

אחד מאלו מן הכהנים בא לו אצל אלו אל
הלויים.

ואחד מאלו מן הלויים בא לו אצל אלו אל
הכהנים.

וכך הם הכהנים אומרים ללוי שבא אליהם:

אם שלנו הוא הפסח הזה שמשכנו אלינו, הרי
אנחנו מנויים עליו כבתחילה, ואילו אתה
הלוי, ידיך משוכות משלך [בטל את מינויך
בפסח שלם], ונמנית [והמנה מעתה] על
שלנו.

ואם שלך הוא הפסח הזה שאנחנו משכנו,
הרי אתה מנוי עליו כבתחילה. ואילו אנחנו,
ידינו משוכות משלנו ונמנינו על שלך.

[וכך יאמרו גם הלויים לכהן שבא אליהם]

ולמה הוצרך הלוי לבוא אל חבורת הכהנים?
הרי יכלו לעשות באופן אחר: הכהנים
ימשכו להם אחד והלויים ימשכו אחד,
ויאמרו אם שלנו הוא הפסח שמשכנו, מוטב,
ואם לאו ידינו משוכות משלנו ונמנינו על
זה!

הגמרא מבארת שאי אפשר לעשות כך, מפני
שפסח שאין לו בעלים שעה אחת הרי הוא
נפסל לעולם. ואם אירע שהכהנים משכו את
הטלה של הלויים ואמרו ללויים הרי ידינו
משוכות משלנו ונמנינו על שלכם, אם כן
נמצא שהפסח של הכהנים הרי הוא בלא
בעלים כלל, ומעתה אין הלויים יכולים
להמנות על פסח זה [ואינם יכולים לומר הרי
ידינו משוכות משלנו ונמנינו על זה של
הכהנים] נמצא שהם נשארים בלא קרבן
פסח.

דבריהם. ועיין מהרש"א ולח"מ פ"ג מהלכות
פסח. [מהר"ב רנשבורג].

5. כתב הרמב"ם פ"ג ה"ו: אף על פי שהיה
בלבם שישחוט כל אחד מהן על חבירו. או שהיו

שם רמזות ודברים שאומדין הדעת בהן שכל
אחד שימצא ישחוט על חבירו. וכתב הכס"מ
דמיתור הלשון למד כן. והתוספות יום טוב כתב
מקור אחר לדברי הרמב"ם.

זה ראובן מושך לו טלה אחד, וזה יוסף מושך לו טלה אחד.

זה ראובן ממנה עמו אחד מן השוק כגון את שמעון אחיו ואומר לו: בכל מקום שנמצא הפסח שלי הריני ממנה אותך עליו, וזה יוסף ממנה עמו אחד מן השוק כגון את בנימין אחיו.

זה ראובן בא אצל זה אל בנימין שמנוי על הפסח של יוסף,

וזה יוסף בא אצל זה אל שמעון שמנוי על הפסח של ראובן.

וכך הם ראובן ויוסף אומרים כל אחד מהם לאורח שנמצא איתו:

ראובן אומר לבנימין: אם שלי הוא פסח זה שכאשר יוסף אחיך משך לו טלה אחד, את שלי הוא משך — הרי ידי משוכות משלך מהטלה של יוסף אחיך [שנמצא עכשיו ביד שמעון] שנימנית עליו, ומעכשיו נמנית על שלי.

ואך שלך הוא פסח זה שכאשר יוסף אחיך משך לו טלה אחד, את שלו הוא משך ואתה נימנית עמו — הרי ידי משוכות משלי, ונמנתי מעכשיו על שלך.

וכן באותה הדרך אומר גם יוסף לשמעון.

נמצא שאין כאן שום פסח שעמד שעה אחת בלא בעלים ולכן שניהם כשרים.

וכן המש חבורות של חמשה חבורות שהיו חמשה בני אדם בכל חבורה ונתערבו פסחיהן, וכן אם היו חבורות של עשרה עשרה ונתערבו פסחיהן.⁽⁶⁾

מושכין להן בני כל החבורות אחד מכל חבורה וחבורה, כגון שהיו חמש חבורות של חמשה בני אדם בכל חבורה וחבורה, הרי נפרדים החמשה שבכל חבורה ועושים חבורות חדשות שכל אדם אחד בהם בא מחבורה אחרת.

ובני כל חבורה מושכים להם טלה אחד, ועכשיו שהם נעשו חבורות חדשות כן [כך] הם ארבע מבני החבורה, אומרים לאחד: אם שלך הוא פסח זה, הרי ידי ארבעתנו משוכים מארבע פסחים של כל אחד מאיתנו בכל מקום שהם, ואנו נמנים עכשיו איתך.

וכן חוזרים ואומרים ארבעה לשני, וכן לכולם.

וכן עושים בני כל חבורה וחבורה.

נמצא שאין כאן שום קרבן שעמד שעה אחת בלא בעלים, ולכן כולם כשרים.

שנים כגון ראובן ויוסף, שנתערבו פסחיהן, ואם ימשוך ראובן טלה אחד ויאמר אם שלי הוא טלה זה, מוטב, ואם לאו ידי משוכות משלי ואני נמנה על שלך, נמצא שהוא מניח את הפסח שלו [שביד יוסף] בלא בעלים, שהרי עדיין לא נמנה יוסף עליו.⁽⁷⁾

וכיצד יעשו?

7. ואי אפשר לומר שימנה כל אחד על של חבירו לפני שימשך משלו, שהרי הנמנה על שני פסחים אין זה מנין. רש"י.

6. נראה מתוך דברי "תפארת ישראל" שמבאר שהיו עשרה חבורות שבכל אחת עשרה בני אדם.

גמרא:

המשנה דיברה בענין חבורה שאבד פסחה ואמרו לאחד צא ובקש לנו את הפסח.

תנו רבנן:

אמר השליח להן שישחטו בשבילו. ואמרו גם הם לו לשחוט בשבילם — אוכל כל אחד מהם מן הפסח שנשחט הראשון.

ואם אין ידוע איזה נשחט ראשון שניהם יצאו לבית השריפה.

לא אמר השליח להם לשחוט בשבילו, וגם הם לא אמרו לו לשחוט בשבילם — אינן אחראין זה על זה. אין זה מענינו של האחד לדעת מה עשה האחר ומי נשחט ראשון, ואוכל כל אחד משלו.

צט-א

מכאן בגלל דבר הדומה למה שלמדנו כאן, אמרו חכמים: יפה שתיקה לחכמים קל והומר לטפשיים, שנאמר: [במשלי יז] "אויל מחריש חכם יחשב".

שהרי אילו היו בני החבורה והשליח שותקין ולא אומרים זה לזה לשחוט עבורם, יכלו כל אחד לאכול משלו. ואילו כאשר אמרו זה לזה לשחוט, אם אין ידוע איזה נשחט ראשון שניהם יוצאים לבית השריפה.

שנינו במשנה: שנים [ראובן ויוסף] שנתערבו פסחיהם זה [ראובן] מושך לו אחד, וזה [יוסף] מושך לו אחד, זה [ראובן] ממנה עמו אחד מן השוק [את שמעון אחיו],

וזה [יוסף] ממנה עמו אחד מן השוק [את בנימין אחיו].

"זה בא אצל זה וזה בא אצל זה". ראובן שהיה מנוי תחילה על פסחו הולך ועומד אצל בנימין. ואומר לו, אם שלך הוא פסח זה, [שכאשר יוסף אחיך משך לו טלה אחד את שלו הוא משך, ואתה נמנית עמו] הרי ידי משוכות משלי, ואני נמנה על שלך,

נמצא שעכשיו ראובן משך את ידו מהפסח שלו שביד שמעון אחיו. ועכשיו נמנה יוסף עם שמעון על הפסח שהיה בשעת ההפרשה שייך לראובן. הא למדת, שאף על פי שהמפריש את הפסח אינו מנוי עליו, עדיין הפסח כשר.

והוינן בה: לימא האם נאמר שמתניתין דלא כרבי יהודה? [ומפרש והולך:]

דתניא: נאמר [בשמות יב] בענין המינוי על קרבן פסח, "ואם ימעט הבית מחיות משה ולקח הוא ושכנו הקרב אל ביתו במכסת נפשות".

ודרש רבי יהודה מהמלה: "מעט": מלמד שמתמעטין בני החבורה והולכין, ועדיין הפסח כשר. ובלבד שיהא אחד מבני חבורה הראשונה [שנמנו על הפסח בשעת לקיחתו] קיים, ש"מעט" משמע שעדיין יש שוור מועט מהחבורה הראשונה דברי רבי יהודה.⁽¹⁾

רבי יוסי אומר: אפילו אם אין אחד מבני

1. מתוך לשון רבי יהודה עצמו אין ראיה שצריך שיהיה אחד מבני החבורה ראשונה קיים. ואפשר לבאר את דבריו שצריך שיהא לפסח בעלים איזה שהוא.

אלא שאם נפרש כן קשה במה נחלק עליו רבי יוסי בהמשך הברייתא. הרי דבריו ודברי רבי יוסי שווין. לכן בעל כרחך יש לפרש כמו שפירשנו בדעת רבי יהודה. רש"י.